VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Hyvinvointialueiden talous

JENNI KELLOKUMPU, JOHTAVA ERITYISASIANTUNTIJA
HALLINTOVALIOKUNTA
13.5.2025

JTS:n luku 5.1: Hyvinvointialueiden rahoitus ja valtion toimenpiteet

Hyvinvointialueiden rahoitus JTS2026-2029

- Hyvinvointialueiden rahoitus on yhteensä n. 27,1 mrd. euroa v. 2026, n. 27,4 mrd. euroa v. 2027, n. 26,7 mrd. euroa v. 2028 ja n. 26,9 mrd. euroa v. 2029 vuoden 2026 hintatasossa.
- Rahoituksen taso nousee v. 2026 edelliseen julkisen talouden suunnitelmaan verrattuna n. 1,2 mrd. euroa ja vuoteen 2025 verrattuna n. 0,9 mrd. euroa. Rahoitusta vähentävät kehyskauden lopussa vuosina 2028 ja 2029 tehtävät rahoituksen jälkikäteistarkistukset, joiden määrän arvio perustuu alueiden vuosien 2026-2027 taloussuunnitelmiin.
- Nousua selittää erityisesti indeksitarkistus (3,24 %) v. 2026 hintatasoon siirtymiseksi, joka kasvattaa rahoituksen määrää vuosina 2026–2029 suhteessa kevään 2024 kehyspäätökseen n. 916 milj. euroa.
- Vuoden 2026 rahoitukseen sisältyvä vuoden 2024 tilinpäätöstietoihin perustuva jälkikäteistarkistus vähentää hyvinvointialueiden rahoitusta vuoden 2025 rahoitukseen verrattuna (n. 200 milj. euroa), mutta vähemmän kuin edellisessä kehyspäätöksessä arvioitiin. Jälkikäteistarkistuksen määrä v. 2026 on n. 1,3 mrd. euroa.
- Palvelutarpeen kasvu lisää rahoitusta kehyskaudella 5,2 milj. euroa v. 2026, 24,9 milj. euroa v. 2027, 33,8 milj. euroa v. 2028 ja 290,9 milj. euroa v. 2029 suhteessa kevään 2024 kehyspäätökseen.
- Tehtävämuutosten nettovaikutus on n. 22 milj. euroa v. 2026 ja n. 81 milj. euroa v. 2029 menoja ja rahoitusta lisäävä.
- Lisäksi rahoituksen muutoksena on huomioitu viime kevään julkisen talouden suunnitelmassa päätetty ja negatiivisena kehysvarauksena viime kevään kehyspäätökseen sisällytetty siirtymätasausten kertaluonteinen säästö, n. 16 milj. euroa v. 2026 ja 20 milj. euroa v. 2027.

JTS:ssä esitetyt merkittävimmät tehtävämuutokset (1/2)

- Alle 23-vuotiaiden hoitotakuun pitäminen 14 vuorokaudessa, 35,9 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen (HE:n mukaisesti)
- Omaishoidon ja perhehoidon palkkiotason nostaminen, 16 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen
- Vuoden 2025 alusta voimaan tulleen vammaispalvelulain vaikutusarvion tarkentuminen hallituksen esityksen mukaisesti ja vammaispalvelulain soveltamisalan rajaus siten, että ko. laki säilyy erityislakina, -3,6 milj. euroa v. 2026, -2,5 milj. euroa v. 2027 ja -5,4 milj. euroa vuodesta 2028 eteenpäin
- Ensihoidon kuljetusten rahoitusvastuun siirron toteuttaminen vuoden 2026 sijaan vuonna 2027, -130,1 milj. euroa v. 2026 ja vaikutusarvion täsmentymisestä aiheutuen, -7,6 milj. euroa vuodesta 2027 lähtien.
- Lisäksi ensihoidon rahoitusvastuun siirtoon liittyen asiakasmaksumuutokset toteutuvat kehyskaudella seuraavasti (netto): -1,5 milj. euroa v. 2026 ja -4,3 milj. euroa vuodesta 2027 lähtien.

JTS:ssä esitetyt merkittävimmät tehtävämuutokset (2/2)

- **Lisäksi aiemmin päätettyjen** sosiaalihuollon palveluvalikoiman rajaamisen (-100 milj. euroa v. 2026 alkaen), erikoissairaanhoidon palveluvalikoiman lisärajaamisen (-10 milj. euroa v. 2026, -30 milj. euroa v. 2027 ja -70 milj. euroa v. 2028 alkaen) ja erikoissairaanhoidon työnjaon kehittämisen jatkovalmistelun (-25 milj. euroa v. 2026 alkaen) **sijaan toteutetaan seuraavat tehtävämuutokset:**
  - Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistaminen, -50 milj. euroa v. 2027 ja -100 milj. euroa vuodesta 2028 alkaen
  - Teknologian hyödyntäminen kotihoidossa, -16,2 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen
  - Sosiaalihuollon työllistymistä ja työ- ja toimintakykyä edistävien palvelujen kokonaisuuden uudistaminen, -12,5 milj. euroa vuodesta 2027 alkaen.
  - Lastensuojeluyksiköiden päivystyssääntöjen keventäminen ja joustavoittaminen, -5,1 milj. euroa vuodesta 2027 alkaen.
  - Sosiaalityöntekijän työn velvoitteiden keventäminen, -5 milj. euroa vuodesta 2027 alkaen.
  - Valtion rahoituksen käytön rajaaminen säädösperusteisesti ns. ryhmärahojen ja kokouspalkkioiden kustannuksiin (demokratiarahan vähentäminen), -5 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen.
  - Kuntouttavan työtoiminnan aktivointisuunnitelmien hallinnollinen keventäminen, -1,6 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen.
  - RAI-arvioinnin keventäminen, -0,9 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen.

JTS2026-2029	2026	2027	2028	2029
Terapiatakuu täsmäytys	-1 850 000	-1 850 000	-1 850 000	-1 850 000
Sairaaloiden ja päivystysten kokonaisuudesta säätäminen	-4 300 000	-4 300 000	-4 300 000	-4 300 000
Hoitotakuu (Lisätoimet 2024)	35 900 000	35 900 000	35 900 000	35 900 000
Keliakiakorvaus, siirto rahoitettavaksi toimeentulotuesta	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Vammaispalvelulain soveltamisalan muutos	16 400 000	17 500 000	14 600 000	14 600 000
Vanhuspalveluiden henkilöstömitoituksen keventäminen 0,6 tasolle. Perutaan 0,7 henkilöstömitoituksen voimaantulo 1.1.2028 (HO 2023) (BudjL)			-15 000 000	-15 000 000
Ajokorttitarkastusten rajaaminen julkisen palveluvalikoiman ulkopuolelle (Lisätoimet 2024)	1 800 000	1 800 000	1 800 000	1 800 000
Valvontalain mukaisesta rekisteröintimenettelystä hva:lle aiheutuvat maksumenot	-13 200 000	-13 200 000	700 000	700 000
Hva:lle valvontalaista johtuvat velvoitteet, kertaluonteinen		2 750 000		
Hva:lle valvontalaista johtuvat velvoitteet (sosiaalihuollon ennakkotarkastukset)	-1 320 000	-1 320 000	70 000	70 000
Hva:lle valvontalaista johtuvat velvoitteet (perustason ennakkotarkastukset)	-220 000	-220 000	10 000	10 000
Kotoumislain muutoksesta johtuva rahoitusvastuun kasvu hva:ille	4 119 000	4 119 000	4 119 000	4 119 000
Ensihoidon matkojen järjestämisvastuun siirto hyvinvointialueille, arvioiden tarkentuminen.	-7 200 000	-7 200 000	-7 200 000	-7 200 000
Seulontaohjelman laajennus (suolistosyövän seulonnan laajennus uusiin ikäluokkiin)	-2 050 000	-2 050 000	-2 050 000	-2 050 000
Kotoumislain muutoksesta johtuva rahoitusvastuun kasvu hva:ille	-319 000	-1 919 000	-3 219 000	-3 219 000
Digitaalisen asioinnin ensisijaisuuden lainsäädäntö (HO 2023)	2 700 000	5 400 000	8 100 000	8 100 000
Lastensuojeluyksiköiden päivystyssääntöjen keventäminen ja joustavoittaminen (Lisätoimet 2025)	0	-5 100 000	-5 100 000	-5 100 000
Teknologian hyödyntäminen kotihoidossa (Lisätoimet 2025)	-16 200 000	-16 200 000	-16 200 000	-16 200 000
Vammaispalvelulain muuttaminen PeV:n elämänvaihetta koskevien linjausten mukaiseksi (Lisätoimet 2025)	-20 000 000	-20 000 000	-20 000 000	-20 000 000
Sosiaalihuoltolain 11 ja 14 §:n uudistaminen (Lisätoimet 2025)	0	-50 000 000	-100 000 000	-100 000 000
Sosiaalihuollon työllistymistä ja työ- ja toimintakykyä edistävien palvelujen kokonaisuuden uudistaminen (Lisätoimet 2025)	0	-12 500 000	-12 500 000	-12 500 000
Sosiaalityöntekijän työn velvoitteiden keventäminen (Lisätoimet 2025)	0	-5 000 000	-5 000 000	-5 000 000
Kuntouttavan työtoiminnan aktivointisuunnitelmien hallinnollinen keventäminen (Lisätoimet 2025)	-1 600 000	-1 600 000	-1 600 000	-1 600 000
RAI-arvioinnin keventäminen (Lisätoimet 2025)	-900 000	-900 000	-900 000	-900 000
Demokratiarahan vähentäminen (Lisätoimet 2025)	-5 000 000	-5 000 000	-5 000 000	-5 000 000
Omaishoidon ja perhehoidon palkkiotason nostaminen	16 000 000	16 000 000	16 000 000	16 000 000
Ensihoitoon liittyvien kuljetusten rahoitusvastuun siirtäminen hyvinvointialueille (siirto momentilta 33.30.60)	-130 100 000			
Ensihoidon matkojen järjestämisvastuun siirto hyvinvointialueille, arvioiden tarkentuminen (siirto momenteille 33.30.60, 33.60.34 ja 26.20.01)	7 200 000	-400 000	-400 000	-400 000
Ensihoitopalvelun ja kiireettömien kuljetusten maksutulojen vähentyminen		1 200 000	1 200 000	1 200 000
Käyttämättä jääneen palvelun maksun korotus	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000
Ensihoidon maksulaji		-4 000 000	-4 000 000	-4 000 000
Sosiaalihuollon palveluvalikoiman rajaaminen (Lisätoimet 2024)	100 000 000	100 000 000	100 000 000	100 000 000
Erikoissairaanhoidon palveluvalikoiman lisärajaaminen (Lisätoimet 2024)	10 000 000	30 000 000	70 000 000	70 000 000
Erikoissairaanhoidon työnjaon kehittämisen jatkovalmistelu (HO 2023)	25 000 000	25 000 000	25 000 000	25 000 000
Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten hallinnollisen työn vähentäminen (HO 2023)	10 000 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000
Tehtävämuutokset yht.	**22 360 000**	**94 410 000**	**80 680 000**	**80 680 000**

JTS:n luku 5.3: Arvio hyvinvointialueiden tuloista ja menoista

Kansantalousosaston ennuste hyvinvointialueiden talouden kehittymisestä

- Ennusteessa alueiden omia sopeutustoimia sisällytetty varovaisesti vuosille 2025 ja 2026. Alueiden uusia omia sopeutustoimia ei ole vuodesta 2027 eteenpäin, vaan kustannuskehitys on menopaineen mukaista.
  - Alueiden omiksi sopeutustoimiksi on ennusteessa arvioitu 0,3 mrd. euroa kuluvalle vuodelle sekä 0,15 mrd. euroa vuodelle 2026. Arvio sopeutustoimien määrästä perustuu erityisesti alueiden talousarvioiden menojen kehitykseen.
- Menojen kasvu ennustekaudella johtuu pääasiassa hintojen nopeasta noususta, jonka kasvuarvio v. 2025 on hieman yli 4 %.
- Erityisesti henkilöstömenot kasvavat sopimuskorotusten ja palkkaohjelmien vuoksi yleistä ansiotasoa nopeammin.
- Ennusteessa on tehty tekninen oletus vakiintuneen käytännön mukaisesti, että tulevat palkkasopimukset vastaavat yleistä ansiotasokehitystä. Lisäksi oletetaan aiemmin sovittujen palkkaohjelmien toteutuvan.
  - Ennustetta laadittaessa hyvinvointialueiden sopimusneuvottelut olivat vielä meneillään.
- Menojen kasvua hillitsevät pääministeri Orpon hallituksen hallitusohjelman ja kevään 2024 julkisen talouden suunnitelman päätökset sekä alueiden omat sopeutustoimet.
- Ennuste on koko hyvinvointialuetalouden tasolla, ei ennusta yksittäisten hyvinvointialueiden talouden kehitystä.

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Toimintakulut	**28,1**	**29,0**	**30,1**	**31,1**	**32,4**	**33,5**	**34,8**
muutos, %		3,3 %	3,7 %	3,3 %	3,9 %	3,5 %	4,0 %
Toimintatuotot	**4,1**	**4,3**	**4,8**	**4,7**	**4,7**	**4,8**	**5,0**
muutos, %		3,7 %	10,9 %	-0,6 %	-0,4 %	2,7 %	3,5 %
Toimintakate	**-24,0**	**-24,7**	**-25,4**	**-26,4**	**-27,6**	**-28,6**	**-29,8**
muutos, %		3,2 %	2,5 %	4,1 %	4,7 %	3,6 %	4,1 %
Valtionrahoitus	23,2	24,1	26,2	27,2	28,2	28,3	29,3
josta jälkikäteistarkistus	0,0	0,0	1,4	1,2	1,3	0,4	0,3
Rahoitustuotot ja - kulut	-0,0	-0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Vuosikate	**-0,8**	**-0,7**	**0,8**	**0,7**	**0,5**	**-0,4**	**-0,6**
Poistot	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Satunnaiset erät	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilikauden tulos	**-1,3**	**-1,2**	**0,2**	**0,1**	**-0,1**	**-1,1**	**-1,3**
Tulorahoituksen korjauserät	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Käyttöomaisuusinvestoinnit	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Rahoitusosuudet ja myyntitulot	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-1,7**	**-1,6**	**-0,1**	**-0,2**	**-0,4**	**-1,3**	**-1,5**
Lainakanta	5,81	6,84	7,0	7,2	7,6	8,9	10,3
Nettokustannukset	**24,5**	**25,3**	**26,0**	**27,1**	**28,3**	**29,3**	**30,6**
muutos, %		3,3 %	2,9 %	4,1 %	4,6 %	3,6 %	4,1 %

JTS:n luku 5.4: Rahoituksen riittävyyden arviointi

Rahoituksen riittävyyden arvioinnin lähtökohdat

- **Hyvinvointialueesta annetun lain** (611/2021) 12 §:n mukaan julkisen talouden suunnitelmassa tulee arvioida hyvinvointialueiden **rahoituksen riittävyyttä niiden tehtävien hoitamiseen kokonaisuutena ja hyvinvointialueittain (rahoitusperiaate)**
- **Rahoituksen riittävyyden arviointia edeltää** sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 31 §:ään perustuva **sosiaali- ja terveysministeriön (STM) laatima vuosittainen valtakunnallinen selvitys** ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain (613/2021) 15 §:n mukainen **sisäministeriön (SM) vuosittainen selvitys tarpeita ja uhkia vastaavien pelastustoimen palvelujen toteutumista ja rahoituksen tason riittävyydestä**

STM:n selvitys sote-palveluiden toteutumisesta v. 2024

- Kiireellinen ja päivystyksellinen hoitoon pääsy toimii kaikkialla Suomessa hyvin.
- Kaikilla hyvinvointialueilla ja Helsingin kaupungilla on kuitenkin todennäköisesti yksittäisiä lakisääteisiä sosiaali- ja terveyspalveluja, joiden järjestäminen on ilmeisen vaarantunut v. 2024 suhteessa lainsäädäntöön.
  - Päihteitä käyttävien ja mielenterveysongelmia kokevien lasten ja nuorten tarvitsemat sosiaali- ja terveyspalvelut ovat vakavasti vaarantuneet.
  - Erikoissairaanhoidon järjestäminen on vaarantunut suhteessa lainsäädännön määräaikoihin kaikilla hyvinvointialueilla, Helsingin kaupungissa ja HUS-yhtymässä
- Järjestämisen vaarantuminen johtuu lähtökohtaisesti henkilöstön ja palvelujen yhteen sovittamisen riittämättömyydestä sekä hyvinvointialueilla tehtyjen yleiskatteellisen rahoituksen kohdentamisen valinnoista.
- Talouden ja -toiminnan tietopohja on edelleen siten puutteellinen, ettei vertailukelpoista arviointia palvelu- ja hyvinvointialuekohtaisesta rahoituksen tason riittävyydestä ole mahdollista tehdä.

SM:n arvio pelastustoimen palveluiden toteutumisesta v. 2023

- Selvityksen mukaan ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajat ovat valtakunnallisesti hyvällä tavoitetasolla ja kiireellisten palvelujen saatavuus yhdenvertaista
- Merkittäviä kustannuspaineita aiheuttavia tekijöitä niin palvelutason turvaamiseksi kuin myös tuleviin uhkiin ja riskeihin varautumiseksi kehyskaudella.
- Suurin yksittäinen tulevien vuosien kustannuspainetta aiheuttava tekijä on pelastajien lisätarve. Lisäksi koko pelastustoimessa kustannusten nousupainetta aiheuttavat ICT-palvelujen kustannukset sekä turvallisuusympäristön muutokseen ja siihen varautumiseen liittyvät kustannukset, kuten väestön varoittaminen ja suojaaminen, materiaalinen varautuminen sekä lisääntyvä kansainvälinen yhteistyö.

VM:n rahoituksen riittävyyden arviointi

- Riittääkö julkisen talouden suunnitelman mukainen aluekohtainen rahoitus lakisääteisten palvelujen järjestämiseen vuosittain eli vastaako alueen rahoitus vuositasolla kustannuksia
  - Tällöin uutta alijäämää ei syntyisi, mutta ei myöskään ylijäämää, jonka kerryttäminen olisi tarpeen edellisten vuosien alijäämien kattamiseksi.
- Hyvinvointialueiden toiminnan ensimmäisinä vuosina useille alueille on monista syistä muodostunut merkittävää alijäämää.
- Rahoitusperiaatteen tarkastelun ei ole kuitenkaan tulkittu edellyttävän, että alijäämän kattamisvaade tulisi sellaisenaan sisällyttää tarkasteluun. Hyvinvointialueiden kokonaistilannetta tulee kuitenkin edelleen arvioida.

Talouden tilassa käänne parempaan v. 2024 – alueiden tilanteet kuitenkin eriytyvät

- Rahoitusta pidetään tässä vaiheessa kokonaisuutena riittävänä lakisääteisten tehtävien turvaamiseen.
- Koko maan tasolla tarkasteltuna v. 2025 alueille maksettava valtion rahoitus ja alueiden talousarvioiden mukaiset kustannukset vastaavat siinä määrin toisiaan, että alueiden talous olisi kokonaisuutena n. 240 milj. euroa ylijäämäinen.
- Valtaosalla hyvinvointialueista talouden tilanteessa tapahtui käänne parempaan vuoden 2024 aikana, ja kustannusten kasvu on hidastunut. Jälkikäteistarkistus huomioitiin v. 2025 ensimmäisen kerran rahoituksessa, ja se korjaa rahoitustasoa suhteessa ensimmäiseen alijäämäiseen toimintavuoteen. Viidellä alueella talousarvio vuodelle 2025 on kuitenkin edelleen selvästi alijäämäinen.
- Yksittäisillä alueilla on riskinä, että sopeutusvaade tasapainoiseen tilikauden tulokseen pääsemiseksi muodostuu liian kovaksi ja valtion rahoitus ja lakisääteiset tehtävät eivät olisi kehyskaudella yhteensovitettavissa
- Julkisen talouden suunnitelmassa on varauduttu myös tilanteisiin, joissa valtion rahoitus ei jollakin alueella riittäisi turvaamaan riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen palvelujen edellyttämää rahoitusta.
    - Erilliselle momentille on vakiintuneesti varattu määräraha, joka mahdollistaa lisärahoituksen käsittelyn varainhoitovuoden kuluessa, jos rahoituksen riittämättömyys vaarantaisi perusoikeuksien toteutumisen yksittäisellä alueella.
    - Ennakollisen talouden ohjauksen menettelyiden käynnistämistä kehyskaudella voidaan alijäämätilanne huomioiden pitää todennäköisenä. Myös arviointimenettelyiden käynnistämistä voidaan pitää todennäköisenä.
- Edellä mainittujen menettelyjen arvioidaan olevan lähtökohtaisesti riittäviä alueiden talouskehitykseen puuttumiseksi.